

Preporuke mladih za poboljšanje sustava stipendiranja iz javnih izvora na području Istarske županije

Izrada preporuka uključila je:

- a. analizu dokumenata kojima se na području Istarske županije regulira dodjela stipendija iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koja je rezultirala zaključcima analize i prijedlogom tema za raspravu s mladima
- b. radionicu/ raspravu s mladima, koja je rezultirala odabirom prioriteta za poboljšanje sustava stipendiranja i nacrtom prijedloga preporuka
- c. rad manje skupine mladih na oblikovanju konačnog prijedloga preporuka, podijeljenih u pet skupina: informiranje i uključivanje mladih u reguliranje stipendija, vrednovanje i poticanje volontiranja mladih, deficitarnost zanimanja, dokumentacija i postupak dodjele stipendija, obveze stipendista
- d. internetsko sudjelovanje mladih u komentiranju prijedloga preporuka i izradu popisa dodatnih prijedloga i tema za širu raspravu

Preporuke su informativnog karaktera i ne odražavaju mišljenje svih mladih koji su (potencijalni) kandidati/ kandidatkinje za stipendije i stipendisti/ce. Nakon preporuka je priložen popis dodatnih prijedloga i komentara dobivenih osvrtnom mladih putem interneta, a kako bi zajedno dali nešto potpuniju sliku o razmišljanjima mladih. Preporuke i dodatni komentari i prijedlozi ukazuju na teme koje su mladima važne i potrebu za stvaranjem više mogućnosti za sudjelovanje mladih u izradi dokumenata koji izravno utječu na njihov život.

Preporuke su jedan od rezultata projekta *PYTBUL – Empowering Youth in the Region* koji je financirala Europska unija iz programa Erasmus+, a partnerski su ga proveli Zavod Bob (Slovenija), Impact Hub Belgrade (Srbija) i Volonterski centar Istra (Hrvatska) u razdoblju od 1. rujna 2015. do 31. prosinca 2016. godine. Sadržaj ovih preporuka isključiva je odgovornost Volonterskog centra Istra i projektnih partnera.

Informiranje i uključivanje mladih u reguliranje stipendija

1. Uključiti mlade u donošenje dokumenata kojima se regulira dodjela stipendija:

1.1. Konzultirati se sa savjetima mladih i sa zainteresiranom javnošću prilikom izrade izmjena i dopuna postojećih odnosno izrade prijedloga novih dokumenata kojima se reguliraju stipendije:

1.1.a. savjetima mladih omogućiti konzultiranje sa širim krugom mladih (učenicima/cama i studentima/icama, uključujući stipendiste/ice) te s organizacijama civilnog društva koje se bave mladima i drugim stručnjacima (pravovremenost informacija, financijski resursi, stručna i tehnička podrška)

1.1.b. predstavnike/ce savjeta mladih ravnopravno uključiti u izradu prijedloga dokumenata

1.1.c. u suradnji sa savjetima mladih osigurati provođenje savjetovanja sa zainteresiranom javnošću, u skladu s Kodeksom savjetovanja sa zainteresiranom javnošću u postupcima donošenja zakona, drugih propisa i akata (NN 140/09)

1.2. U JLS-ima gdje savjeti mladih nisu osnovani ili nisu aktivni,

1.2.a. pravovremeno se u vezi dokumenata o stipendijama konzultirati s udrugama mladih i za mlade te drugim stručnjacima/ ustanovama koje rade s mladima i/ili u područjima na koja se odnose kriteriji

1.2.b. poduzeti sve mjere kako bi se savjeti mladih osnovali, konstituirali i imali odgovarajuće uvjete za rad te se time osiguralo sudjelovanje mladih u svim važnim pitanjima, kao i ispunila obveza JLS-a propisana Zakonom o savjetima mladih (NN 41/14)

2. Osigurati objavu dokumenata kojima se reguliraju stipendije na internetskim stranicama, u skladu sa Zakonom o pravu na pristup informacijama (NN 25/13 i 85/15):

2.a. radi lakšeg pronalaženja relevantnih dokumenata, uz natječaj za stipendije istaknuti izravne poveznice na sve dokumente odnosno službena glasila u kojima su ti dokumenti objavljeni

2.b. sve relevantne dokumente objavljevati u strojno čitljivom obliku

Vrednovanje i poticanje volontiranja mladih

3. Vrednovati društveni angažman kandidata za stipendije koji volontiraju, kroz dodatno bodovanje:

3.1. Uvesti volontiranje/ volonterski rad kao dodatni (neobavezni) kriterij za koji kandidati/kinje mogu ostvariti bodove

3.1.a. bodovati samo ono volontiranje koje je u skladu sa zakonskom definicijom volontiranja i organizatora volontiranja te...

3.1.b. koje je dokazano potvrdom o volontiranju ili njezinim ekvivalentom – ispunjenom i ovjerenom volonterskom knjižicom i...

3.1.c. realizirano je kroz najmanje 30 volonterskih sati

3.2. Uvažiti činjenicu da većina kandidata za stipendije s prebivalištem u Istarskoj županiji studira izvan svog mjesta prebivališta te

3.2.a. bodovati volontiranje bez obzira na mjesto u kojem je realizirano, vrstu ili sjedište organizatora volontiranja, a...

3.2.b. u slučaju interesa JLS-a da potiče (i) volontiranje na svom području, umjesto isključivo, lokalno volontiranje dodatno bodovati

3.3. Voditi računa o pravednom odnosu broja bodova koji se mogu ostvariti prema kriteriju volontiranja i broja bodova koji se ostvaruju prema kriterijima postignuća odnosno prema socijalno-ekonomskim kriterijima

3.4. Ukoliko je moguće s obzirom na prethodnu točku, volontiranje bodovati u više stupnjeva/ kategorija, tako da veći broj realiziranih volonterskih sati nosi i veći broj bodova

Deficitarnost zanimanja

4. Ukoliko se dodatno boduje deficitarnost zanimanja za koje se kandidat/kinja za stipendije školuje...

4.a. svake akademske godine ažurirati popis deficitarnih zanimanja

4.b. kod izrade popisa deficitarnih zanimanja, osim podataka Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, uzeti u obzir i podatke drugih dionika koji imaju uvid u stanje i trendove na tržištu rada

Dokumentacija i postupak dodjele stipendija

5. Razmotriti mogućnosti za smanjenje dokumentacije, koju kandidati za stipendije obavezno dostavljaju, na minimum potreban za dokazivanje ispunjavanja uvjeta i dodatnih kriterija

6. Uvesti različite visine iznosa stipendija s obzirom na utvrđeni broj bodova kandidata (visina stipendije = broj bodova x vrijednost boda), osobito u JLS-ima s većim brojem stanovnika i stipendista

7. Zaštititi privatnost kandidata za stipendije, vodeći računa o transparentnosti postupka:

7.1. Javno objavljivati bodovne liste kandidata s objedinjenim bodovima iz iste skupine kriterija, pod nazivom koji se za tu skupinu kriterija koristi u dokumentu kojim se reguliraju stipendije (npr. opći uspjeh, priznata postignuća, posebne okolnosti itd.)

7.2. Ne objavljivati podatke o osobitostima i okolnostima kandidata koji u drugim sustavima predstavljaju službenu tajnu i/ili čija je objava u suprotnosti sa Zakonom o zaštiti osobnih podataka (NN 103/03, 118/06, 41/08, 130/11, 106/12)

Obveze stipendista

8. Preispitati ciljeve obvezivanja stipendista na rad bez naknade u razdoblju stipendiranja i provedbu takvog rada u JLS-u ili s njim povezanim organizacijama:

8.1. Ni u kom slučaju obvezu rada bez naknade ne nazivati „volontiranjem“ zbog njegove suprotnosti s jednim od temeljnih načela volontiranja – dobrovoljnošću, a samim tim i nesklada sa zakonskom definicijom volontiranja

8.2. Ukinuti obvezivanje stipendista na rad bez naknade ili ga unaprijediti na temelju analize iskustava stipendista i zaposlenika JLS-a/ s njim povezanih organizacija koji su u tom razdoblju bili zaduženi za organizaciju rada stipendista. Ukoliko se zadržava obveza rada stipendista bez naknade, u suradnji i dogovoru sa stipendistima:

8.2.a. uskladiti opseg, razdoblje ispunjavanja obveze i mjesto rada s mogućnostima stipendista

8.2.b. uvažiti mišljenje i interese stipendista u vezi sadržaja i zadataka - kada god je to moguće ponuditi rad koji odgovara području obrazovanja stipendista (npr. priprema stručnog članka, istraživanje manjeg opsega, uključivanje u rad odgovarajućeg upravnog odjela) ili, alternativno, zadatke koji na općenit način doprinose radu uprave JLS-a (administrativni i drugi odgovarajući pomoćni poslovi)

9. Umjesto obveze zapošljavanja na području JLS-a u određenom razdoblju nakon stjecanja diplome, a radi poticanja stipendista koji se obrazuju izvan mjesta prebivališta na povratak i doprinos svojoj lokalnoj zajednici, održavati kontakt sa stipendistima i redovito ih informirati o lokalnim mogućnostima za mlade u različitim područjima života (zapošljavanje i poduzetništvo, stanovanje, kultura, zabava i rekreacija, zdravstvena i socijalna zaštita, skrb o djeci, građanska participacija i sl.)

10. Uvesti i/ili unaprijediti mjeru povrata stipendije u slučaju da stipendist prekine školovanje za koje je stipendija ugovorena:

10.1. Predvidjeti različite načine povrata stipendije ili kompenzacije finansijskih sredstava uloženi u stipendiju

10.2. Način povrata ili kompenzacije odabrati u dogovoru sa stipendistom i uvažavajući socijalno-ekonomsku situaciju stipendista odnosno njegove obitelji

10.3. Ne primjenjivati mjeru povrata stipendije ili kompenzacije u slučaju pojave novih okolnosti zbog kojih stipendist objektivno nije u mogućnosti nastaviti školovanje odnosno omogućiti zamrzavanje prava na stipendiju u slučaju da stipendist, zbog promijenjenih okolnosti, pauzira i sa školovanjem

11. Uvesti obvezu stipendista da davatelja stipendije u razumnom roku obavijesti o promjeni prebivališta kada je novo prebivalište izvan područja JLP(R)S-a - davatelja stipendije

11.1. U slučaju takve promjene prebivališta, sa stipendistom raskinuti ugovor i obustaviti daljnju isplatu stipendije

11.2. U slučaju da stipendist nije pravovremeno obavijestio davatelja stipendije o promjeni prebivališta, primjenjivati odredbe o povratu ili kompenzaciji dijela primljenih sredstava koji odgovaraju razdoblju od dana promjene prebivališta do zadnje isplate

Dodatni prijedlozi, komentari i moguće teme za raspravu uz pojedina područja preporuka¹:

Informiranje i uključivanje mladih u reguliranje stipendija

„[...] potrebno je omogućiti konzultiranje sa širim krugom ljudi kako bi se neposredno saznali problemi i manjkavosti načina i uvjeta dodjeljivanja stipendija. Ipak, najbolji kritičari su oni na kojih se ta prava i obveze odnose.“

„Konzultirati se s predstavnicima studenata pojedinih fakulteta (postoje specifičnosti studiranja na pojedinim fakultetima koje se ne uzimaju u obzir prilikom sastavljanja ugovora).“

„Mlade treba uključiti, ali ne treba proces ponavljati svake godine. Također, treba odluke donositi na temelju analiza prošlogodišnjih rezultata.“

„Izraditi anketu koju stipendisti ispunjavaju po završetku svake akademske godine.“

„Javna rasprava neka bude u prostorima za mlade, a ako jedinica lokalne samouprave takvu nema, u udruzi mladih ili za mlade.“

„U gradovima i općinama koji nemaju savjete mladih osvijestiti važnost savjeta mladih (dati primjere gradova gdje savjeti postoje i dati priliku mladima da vide kako savjet funkcionira).“

„Dokument mora biti jednostavno sročeni i postavljati jednostavna pravila.“

„Trebalo polaziti od pretpostavke da većina građana ili ne poznaje svoja prava ili ih krivo tumači ili ne zna kako ostvariti svoja prava. Iz tih razloga treba biti omogućeno i dostupno široj javnosti da na jednom mjestu nađe uvjete i dokumente potrebne za ostvarenje svojih prava.“

„Osigurati poveznicu "mladi" na web stranici koja bi sadržavala sve obavijesti, natječaje i aktivnosti za mlade.“

„Prezentirati programe i načine stipendiranja srednjoškolcima (maturantima).“

Vrednovanje i poticanje volontiranja mladih

„Smatram da volontiranje ne treba "vezivati" za ostvarivanje stipendije. Volontiranje je osobna, dobrovoljna stvar svakog pojedinca te ono gubi svoj smisao ako postaje sredstvo pomoću kojeg se ostvaruje stipendija.“

¹ Prenosimo većinu prijedloga i komentara dobivenih putem obrasca za sudjelovanje putem interneta. Kod većine je zadržan izvorni oblik komentara/ prijedloga tj. ispravljene su manje pogreške u tipkanju i pravopisu. Izostavljeni su komentari koji se nisu odnosili na temu (npr. odabir članova/ sastav savjeta mladih), koji su jednosložnim riječima odobravali pojedine preporuke i oni koji su sadržavali istu ključnu poruku kao sama preporuka ili drugi komentar/ prijedlog koji je već uvršten na ovaj popis.

„Treba vrednovati svaki angažman u slobodno vrijeme. Nabitno je li on reguliran po Zakonu o volonterstvu.“²

„[Volonterska knjižica treba biti] Samo jedna od mogućnosti, ne smije biti ekskluzivan dokument kroz koji se dokazuje nečiji angažman.“³

„Ponekad je nemoguće doći do svih dokumenata potrebnih za ovjeravanje volontiranja. Mislim da je ovjerena "potvrda/ preporuka" udruge u čijim se okvirima volontira dovoljna jer je veća muka doći do potvrde o volontiranju od samog volontiranja. Ovakav način nije poticajan za razvoj volonterstva.“⁴

„Trebalo bi postojati/ definirati tijelo, određena ustanova koja bi vodila evidenciju i provjeravala je li sve određeno u skladu s propisima kako bi se izbjegle "prevare" i kako se ne bi iskorištavalo volontiranje u smislu dogovora između pojedinaca o upisu fiktivnih sati u knjižicu.“⁵

„Ne treba postavljati minimalni broj [volonterskih] sati. Odredi se najveći pa se rangira po njemu.“

„Volonterski sati se lako "naštimaju" prema potrebi. Ovaj predloženi način bodovanja nije pošten prema studentima koji studiraju na ozbiljnijim fakultetima te nemaju vremena za volontiranje ni u svom, ni u drugim gradovima jer uče tijekom cijele akademske godine.“

Deficitarnost zanimanja

„[Umjesto ažuriranja popisa deficitarnih zanimanja svake godine] Ne, svakih 4 godine. Studenti trebaju znati godinu-dvije unaprijed koja su zanimanja deficitarna i koje će se vrednovati barem godinu-dvije unaprijed prije odabira.“

„Ne bodovati previše deficitarnost zanimanja jer apsolutno svi natječaji za ostvarivanje nekakvih prava studenata sadrže tu stavku i ona nosi velik broj bodova, pa ispadne da studenti

² U preporukama smo s mladima bavili samo temom organiziranog volontiranja, kako ga definira Zakon o volonterstvu (NN 58/07, 22/13), što ne isključuje mogućnost bodovanja drugih dokazivih oblika angažmana koje kao važne odrede sami mladi i jedinice lokalne samouprave koje dodjeljuju stipendije.

³ Zakon o volonterstvu propisuje obavezni sadržaj potvrde o volontiranju, koja također može biti izdana u obliku iskaznice, knjižice ili drugog dokumenta s potrebnim sadržajima.

⁴ Prema Zakonu o volonterstvu, organizator volontiranja dužan je volonteru izdati potvrdu o volontiranju, također i u slučaju kratkotrajnog volontiranja (na zahtjev volontera). Svi volonterski centri u Hrvatskoj potiču organizatore volontiranja na izdavanje potvrde o volontiranju svim volonterima, neovisno o trajanju njihovog volonterskog angažmana/ broju ostvarenih volonterskih sati.

⁵ Prema Zakonu o volonterstvu, potvrda o volontiranju, uz potpis volontera ili volonterke, mora sadržavati pečat organizacije i potpis osobe ovlaštene za zastupanje kojima se jamči točnost podataka navedenih u potvrdi. Također, organizator volontiranja dužan je nadležnom tijelu (Ministarstvu za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku) podnijeti godišnje izvješće o obavljenim volonterskim uslugama ili aktivnostima, koje uključuje broj volontera i volonterskih sati.

deficitarnih zanimanja dobiju sve natječaje, a oni koji nisu deficitarni, ali ni suficitarni imaju najskuplje studiranje jer se ne mogu probiti kroz nijedan natječaj.“

„Moja preporuka je da se prvenstveno stipendiraju deficitarna zanimanja i naročito oni studenti koji se školuju izvan mjesta prebivališta te da se dodatni bodovi uvedu za studiranje na zahtjevnijim fakultetima (a ne "prisiljavati" ljude na volontiranje!). Studenti suficitarnih zanimanja ne bi trebali imati mogućnost aplicirati za stipendije još pogotovo ako studiraju u mjestu prebivališta.“

Dokumentacija i postupak dodjele stipendija

„Da se ne moraju svake godine donositi isti dokumenti koji su kod davatelja stipendije (općine, grada) jer sve dokumente već imaju u arhivu.“

„Razmotriti mogućnosti dostavu dokumentacije online - skenirani dokumenti (kao dodatnu opciju).“

„I da se zbog jednog papira koji nije dostavljen ne odbacuje prijava u potpunosti nego da postoji rok da se dostavi potpuna dokumentacija.“

„[Vezano uz smanjenje dokumentacije] To je jedino moguće ako se smanji papirologija za volontiranje. potvrda o upisu, potvrda o volontiranju, prijepis ocjena i neki dokaz za socijalne stipendije.“

„[Vezano uz različite visine stipendija prema broju bodova] Ne, samo trebaju postojati dvije kategorije - za poticanje darovitih i za ujednačavanje uvjeta, tj. dodijeliti po socijalnom ključu.“

„[Vezano uz različite visine stipendija prema broju bodova] Apsolutno se ne slažem. Kada se na natječaju dobije stipendija, svi bi trebali imati jednako visok iznos, ali se u ugovor stavi uvjet produženja određeni prosjek (npr. 3,5) pa se iznos smanjuje ako studenti ne ispune taj uvjet, tj. ukine se stipendiranje ako ne zadovolje neki minimalni uvjet (recimo 2,5).“

„[Vezano uz objavljivanje bodovnih lista] Kandidati imaju pravo na zaštitu osobnih podataka. Ne bi trebalo biti objavljeno pod imenom.“

„Osigurati pravovremeno isplaćivanje stipendija.“

Obveze stipendista

„[Vezano uz preporuku da se obveza rada bez naknade u dokumentima ne naziva „volontiranjem“] Slažem se, pogotovo pošto bi stipendisti dok još studiraju i primaju stipendiju mogli imati veće koristi za svoju edukaciju radom ili volontiranjem u struci nego radom u npr. Općini.“

„[Vezano uz ukidanje ili unaprjeđenje obvezivanja stipendista na rad bez naknade] Stipendiranje ne bi nikako smjelo biti uvjetovano radom. JLS daje stipendije kao potporu svojim građanima i time pokazuje da se za njih brine, uvjetovanje stipendiranja besplatnim radom nije ništa drugo nego osiguravanje jeftine radne snage.“

„[Vezano uz poticanje stipendista na povratak u mjesto prebivališta održavanjem kontakta i informiranjem o lokalnim mogućnostima] Sastaviti bazu podataka koja bi pratila koji građani studiraju na kojem fakultetu kako bi ih se moglo povezati s poduzetnicima koji traže stručnjake u određenim područjima.“

„[Vezano za određivanje načina povrata ili kompenzacije iznosa stipendije] Ukoliko se utvrdi da stipendist mora vratiti stipendiju, potrebno je uvesti razuman rok za povrat stipendije.“

